Mur og Mer. Prosjekt/ Rapport nr. 9/2014

Bestum skole

Rensing av sementbaserte byster

.

Oppdrag	Rensing av sementbaserte byster
Oppdragssted	Bestum skole, Holgerslystveien 18
Oppdragsgiver	Undervisningsbygg v/ Finn Steen
Behandlingsperiode	24.-25.6.2014
Utførende	Mur og Mer v/ konservator nkf-n Hilde Viker Berntsen

Beskrivelse

Ved skolens hovedinngang mot nordøst er det plassert to portrettbyster på høy sokkel. Skulpturen på venstre side er en fremstilling av en gresk filosof/ forfatter, trolig Homer. Han har langt skjegg, langt hår med bånd og et oppadvendt blikk, som er kjente atributer for skikkelser innen klassisk gresk åndsliv. På høyre side er en fremstilling av Perikles, gresk hærfører og statsmann som var høy beskytter av klassisk kunst og litteratur. Hans fremste kjennetegn er den klassiske greske helhjelmen med integrert visir. Også han har langt hår og skjegg. Fremstillingene på Bestum skole kan være avstøpninger av romerske originaler. Benyttet materiale er en sementrik mørtel, trolig med noe jernarmering. Det sees i dag rester etter bemaling, særlig i ansiktene og spesielt på høyre byste, Perikles. Dette sees som en gulbrun okerfarge på hudpartiene. Perikles' venstre øye har rester etter rødt på randsonen, mens det på bysten mot venstre er rester etter rødt på nedre del av plinten mot sokkelen. (se fig. 7 og fig. 8). Fargesporene kan tyde på at bystene opprinnelig var polykromt bemalt. De høye soklene hadde trolig samme pussbehandling og -struktur som veggflatene, og har trolig opprinnelig, i likhet med veggen, vært umalte. (se fig. 2).

Mål

«Perikles»: Høyde: 50 cm/ Bredde: 41 cm/: Dybde: 18 cm.
«Homer»: : Høyde: 58 cm/ Bredde: 41 cm/: Dybde: 18 cm.

Tilstand og tidligere behandling

Før behandling var begge skulpturer svært skitne. Overflatene var mørke og misfarget av svevestøv, alger og noe lav. I sprekker, hulrom og i overgang mot vegg hadde det grodd mose. På skulpturenes mest utsatte områder, særlig hoder, hadde det blitt dannet til dels sorte gipsskorper og omdanningsprodukter bestående av gips og skitt som sitter hardt fast og delvis har gått i forbindelse med støpemassens overflater. Begge bystene har sprekker. Disse skyldes trolig armering som har ekspandert, men er alle stabile. Perkikles' hjelm har en gammel mekanisk skade i fronten der deler av hjelmen er revet bort.

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

FIGUR 1. DE TO PORTRETTBYSTENE FØR RENSING. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Skulpturen til venstre for døren har ikke synlige spor etter tidligere behandling. Skulpturen til høyre har tidligere blitt slemmet med en kalk/sandslemming fra underkant av halsgrop og ned til plint. Hodet har en horisontal silikonfuge i sprekk ca. 6 cm fra toppen. Silikonmassen er innfarget grå med samme innfarging som den tilgrensende opprinnelige støpemassen. Begge skulpturer hadde mye malingssøl fra tidligere behandling av vegger og sokkel.

FIGUR 2. INNGANGSPARTIET MED DE TO PORTRETTBYSTENE FOTOGRAFERT I MELLOMKRIGSTIDEN. DET SEES SKJOLDER PÅ DELER AV BYSTENE OG PÅ SOKLER. KAN VÆRE AVRENNING FRA POLYKROMI? (FOTO: T. BENONISEN, 19??. AVFOTOGRAFERT AV MUR OG MER 2014 FRA FOTO SOM HENGER I ADMINISTRASJONEN, BESTUM SKOLE).

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

Behandling

Begge skulpturene ble først tørrenset ved hjelp av fordriver og svamper. Ansiktene med fargespor ble renset med viskelær. Det ble benyttet skalpell for å fjerne mose og malingssøl fra de tilgrensende malte flatene (vegg og sokkel).

Tørrensingen ga kun et moderat resultat. Det viste seg at sporene av den opprinnelige overflatebehandlingen var godt avbundet til overflatene. Damprens uten trykk i kombinasjon med myke plastbørster ble derfor benyttet på hele skulpturen, og ga svært gode resultater. Begge skulpturene fremstår i dag rene. Skulpturen til venstre har mer homogene overflater enn skulpturen til høyre. Dette skyldes at skulpturen til høyre har fastsittende avrenning i ansiktet som ikke lar seg fjerne, og som nå er mer synlig enn før rensing. Disse misfargingene blir ikke forsøkt dempet eller retusjert, men kan regnes som en del av skulpturenes naturlige patina.

FIGUR 3. BYSTE T.V. «HOMER». FØR RENSING. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

FIGUR 4. BYSTE T.H. FØR RENSING. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Forslag til videre tiltak

Da skulpturene ble rene ble forskjellen mellom opprinnelige overflater og sekundær behandling tydelig. Den slemmede overflaten på Perikles' torso er nå svært lys og fremtredende. *Mur og Mer* anbefaler at denne overmales med en pigmentert slemming som er mer i samsvar med den øvrige støpemassen på skulpturen. Hvis ikke denne løsningen velges, må mindre skader i slemmingen retusjeres slik at den fremstår skadefri og helhetlig[1].

Plinten er i dag malt i samme lyse gulfarge som veggen. Den har blitt overmalt mange ganger, og har tykke lag med plastmalinger malt direkte på skadede områder. Det foreslås at eksisterende maling fjernes, skader i trekninger og puss må kittes opp, og plintene males på nytt. Jobben utføres av håndverker/ vaktmester. Det bør tilstrebes å benytte diffusjonsåpne mineralske malinger. Eventuelt benyttes samme maling som det har blitt benyttet på veggen. Bystene tildekkes for å unngå søl under arbeidet.

[1] Eventuelle måter å løse dette på diskuteres mellom Undervisningsbygg og Kulturetaten. Uavhengig av løsning gjøres dette av *Mur og Mer* innenfor det opprinnelige kostnadsoverslagets rammer.

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

FIGUR 5. RØDT FARGESPOR PÅ ØYELOKK. DELVIS NEDBRUTT LYS BEIGE/ SANDFARGE PÅ ØVRIGE FLATER. (FOTO: MUR OG MER 2014)

FIGUR 6. RØDT FARGESPOR PÅ FUGEMØRTEL MELLOM PLINT OG SOKKEL. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

FIGUR 7. SORTE SKORPER PÅ OVERFLATEN. «HOMERS» HODE. (FOTO: MUR OG MER 2014).

FIGUR 8. FJERNING AV MALINGSSØL OG MOSE MED SKALPELL. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com

FIGUR 9. DAMPRENSING AV SKULPTTURENE. T.H. SEES «PERIKLES» MED RENSEPRØVER. (FOTO: MUR OG MER 2014).

FIGUR 10. BYSTE T.V. «HOMER» FERDIG RENSET. (FOTO: MUR OG MER 2014).

FIGUR 11. BYSTE T.H. «PERIKLES» FERDIG RENSET. (FOTO: MUR OG MER 2014).

Mur og Mer. Org.nr. 999 541 119. Mellomhagen 26, 3261 Larvik. Tlf. 92 880 113. hilde.berntsen@murogmer.no. www.murogmer.com